

PROMYK

**GAZETKA SZKOLNA POD REDAKCJĄ
SAMORZĄDU I UCZNIÓW ZSS NR 3 W USD W KRAKOWIE**

www.zssnr3krakow.pl

OPIEKUNOWIE GAZETKI:

IWONA BIEŃKOWSKA
ANNA KATARZYŃSKA
BEATA KWIATKOWSKA
EWA POMORSKA- KROCZKA
ANNA ZŁOMAŃCZUK

W numerze:

Wigilia i zwyczaje bożonarodzeniowe

Święta, święta... Proste pytania i odpowiedzi

Historia Sylwestra

Drożdżowe bałwanki

Świąteczne zadanie

Dzień Babci i Dziadka

Wigilia i zwyczaje bożonarodzeniowe

Przygotowania do Świąt Bożego Narodzenia dla wielu trwają już od początku grudnia – stworzenie kalendarza adwentowego, pieczenie pierniczków na choinkę, pierwsze refleksje nad wyborem prezentów... W dobrym przeżyciu Bożego Narodzenia pomaga świadome pielęgnowanie tradycyjnych zwyczajów i rytuałów świątecznych.

Wigilia

Dzień wigilijny bogaty jest w zwyczaje i przesady, które, jak wierzono, posiadały magiczną moc. Zazwyczaj znajdują one swój rodowód w lokalnych, przedchrześcijańskich wierzeniach. Termin „wigilia” pochodzi od łac. „vigilia” i znaczy „czuwanie”, „nocne czuwanie”. czasownik „vigilo”, „vigilare” znaczy tyle, co „nie spać, spędzać noc na czuwaniu, być przezornym i ostrożnym, troskliwym, pilnować”.

Ludowy, przedchrześcijański rodowód wielu zwyczajów sprawia, że w sposobach obchodzenia Bożego Narodzenia mieszają się symbole religijne i pogańskie przesady. Zarówno jedne, jak i drugie nadają tym Świątom szczególnego kolorytu i znaczenia, zaś wspólnie tworzą wyjątkową tradycję. Świadomość tego podwójnego pochodzenia polskich zwyczajów świątecznych pozwala lepiej zrozumieć ich symbolikę i znaczenie.

W ten dzień dokładamy szczególnych starań, aby okazywać sobie wzajemnie życzliwość, ufając, że pomoże nam to w podobnej atmosferze przetrwać kolejny rok. Przetrwaj też przesąd, że jeśli w wigilijny poranek pierwszym gościem w domu będzie młody chłopiec, przyniesie to szczęśliwy rok. W mniejszym stopniu Polacy pielęgnują tradycję umieszczania w jednym uszku w barszczu grosika – ten, kto na niego trafił, miał zapewnione szczęście i bogactwo w nadchodzącym roku. Niektórzy z nas przechowują w portfelu łuski z wigilijnego karpia, które mają przynieść pomyślność.

Symbole i zwyczaje bożonarodzeniowe

- ⌚ **Sianko pod obrusem** – ten zwyczaj wywodzi się jeszcze z czasów pogańskich i ma związek z dawnym świętem agrarnym. Jak nakazuje tradycja, siano należy położyć pod obrusem. Symbolizuje to narodzenie Jezusa w ubóstwie.
- ⌚ **Pierwsza gwiazdka** – tradycyjnie wieczerza wigilijna rozpoczyna się wraz z pierwszą gwiazdką na niebie. Jest to symboliczne nawiązanie do Gwiazdy Betlejemskiej, oznaczającej narodziny Jezusa, którą według Biblii na wschodniej stronie nieba ujrzeli Trzej Królowie.
- ⌚ **Wspólna modlitwa** – kolację wigilijną, w polskiej tradycji, rozpoczyna modlitwa i czytanie fragmentu Ewangelii wg św. Mateusza lub Łukasza, dotyczącego narodzin Jezusa.
- ⌚ **Oplatek** – przełamanie opłatka ze wszystkimi uczestnikami wieczerzy wigilijnej jest jej centralnym punktem. Gest ten symbolizuje wzajemne poświęcenie się jednych dla drugich i chęć dzielenia się z bliskimi owocami swojej codziennej pracy. Dzielenie się opłatkiem ma w zamyśle zbliżać i łączyć ludzi. Dawniej opłatki były wypiekane na plebaniach, w klasztorach, i roznoszone po domach.
- ⌚ **Dodatkowe nakrycie** – na stole gospodyni ustawia dodatkowe nakrycie, jedno więcej niż jest uczestników wieczerzy. Jest ono symbolicznie przeznaczone dla niezapowiedzianego gościa. To także wyraz pamięci o naszych bliskich, którzy są nieobecni, którzy nie mogli dotrzeć na wieczerzę np. zza granicy. Puste nakrycie wyraża także pamięć o członku rodziny, który zmarł.
- ⌚ **Świeca wigilijna** – ten zwyczaj narodził się w Holandii. W wieczór wigilijny przed wejściem do każdego domu ustawiano płonący lampion, często bogato zdobiony, czasem zamiast niego ustawiano zwykłą świecę. Światło miało być znakiem zaproszenia do rodziny Marii i Józefa, aby Jezus narodził się w każdym domu. Oświecało więc drogę i zapraszało.
- ⌚ **Szopka** – zwyczaj ustawiania z figurek sceny Bożego Narodzenia zwanej „szopką”, lub chociaż samego żłobka z sianem i leżącą w nim figurką Dzieciątka, sięga XIII. wieku. Pozwala wyobrazić sobie miejsce narodzenia Jezusa.
- ⌚ **Potrawy** – w zależności od regionu i tradycji rodzinnych, zestaw wigilijnych potraw jest różny, ale zwyczajowo na stole powinny znaleźć się wszystkie płody ziemi,

a potraw powinno być dwanaście. Spróbowanie każdej ma zapewnić szczęście przez cały rok. Najpopularniejsze polskie potrawy to czerwony barszczyk z uszkami, zupa grzybowa, karp (ryba) pod różnymi postaciami, kutia, pierogi z kapustą i grzybami, kulebiak, kompot z suszonych owoców.

- ⌚ **Choinka** – jako „drzewo życia” jest symbolem chrześcijańskim – ubiera się ją w dniu, w którym wspominamy naszych pierwszych rodziców: Adama i Ewę. Przypomina ona ludziom naukę o upadku i odkupieniu rodzaju ludzkiego – Bóg przywraca człowiekowi drogę do drzewa życia, którą utracił, czyli dar nieśmiertelności. Natomiast składanie prezentów (darów) pod choinką, jest naśladowaniem dobroci.
- ⌚ **Wspólne kolędowanie** – radosne śpiewy, w które zaangażowani są wszyscy uczestnicy wieczerzy wigilijnej. Tradycja już niestety coraz rzadziej praktykowana, a szkoda, ponieważ świąteczne muzykowanie nie tylko wpływa na wzajemne relacje międzyludzkie, ale też pomaga rozwijać w sobie poczucie harmonii i wyrażać emocje.

Święta, święta ... Proste pytania i odpowiedzi

1. Dlaczego zwierzęta mówią ludzkim głosem w noc wigilijną?

Uważa się, że w magiczny sposób zwierzęta mówią, by okazać cześć Panu Jezusowi, a także przypomnieć, że mały Król też urodził się w ubóstwie wśród zwierząt.

2. Dlaczego na święta stawiamy i dekorujemy choinkę?

Zwyczaj przywędrował do Polski z Niemiec i miał pogańskie korzenie. Jednak w połowie osiemnastego wieku kościół katolicki przekształcił sens ubierania choinki. Stała się ona symbolem biblijnego drzewka, poznania dobra i zła, dlatego wieszano tam jabłko. Drzewko miało przynosić szczęście, dobrobyt i radość w przyszłym roku.

3. Dlaczego na wigilijnym stole pojawia się tradycyjnie kompot z suszonych śliwek i owoców?

Cóż, odpowiedź jest zasadniczo bardzo prosta, bowiem w przeszłości ludzie nie żyli w takim dobrobycie jak obecnie, musieli więc wykorzystywać rzeczy, które mieli ze względu na to, że istniał zwyczaj suszenia śliwek i jabłek, ludzie zaczęli gotować z nich kompot i stawiali go na stole wigilijnym.

4. Dlaczego na stole wigilijnym jest ryba?

Ryba jest symbolem chrześcijaństwa już od jego początków. Ma też przypominać nam o mistycznym rozmnożeniu chleba przez Pana Jezusa w trakcie nauczania. W Polsce tradycyjnie jest to karp, gdyż była to ryba najbardziej dostępna dla wszystkich.

5. Co symbolizuje 12 potraw na wigilijnym stole?

12 potraw symbolizuje 12 miesięcy w roku.

6. Co symbolizuje chodzenie na pasterkę?

Pasterka jest pierwszą mszą w dniu 25 grudnia (Boże Narodzenie). Jest to oddanie czci Jezusowi, bo właśnie w środku nocy się narodził.

Drożdżowe bałwanki

Przygotuj:

- ⌚ dwa i pół kubka mąki pszennej,
- ⌚ czubatą łyżkę cukru,
- ⌚ pół kubka ciepłego mleka,
- ⌚ pół kostki stopionego masła,
- ⌚ cukier waniliowy,
- ⌚ paczkę suszonych drożdży,
- ⌚ szczyptę soli,
- ⌚ trzy jajka,
- ⌚ jajko do posmarowania bałwanków,
- ⌚ mąkę do posypania stolnicy,
- ⌚ oraz miskę, stolnicę, sitko do przesiewania mąki, kubek, filiżankę, pędzelek, folię aluminiową, blaszkę do pieczenia.

1. Jajka umyj starannie pod bieżącą wodą i wbij je do miseczki.
2. Mąkę przesiej do miski i zrób w niej dołek. Wsyp drożdże i cukier. Wlej mleko, masło oraz jajka i zagnieć ciasto. Przykryj je ściereczką i odstaw w ciepłe miejsce.
3. Kiedy ciasto wyrośnie, połóż je na stolnicy posypanej mąką. Uformuj z niego bałwanki (podobnie jak na rysunku) i ułóż na blaszce wyłożonej folią aluminiową.
4. Jajko wbij na talerzyk i rozbełtaj widelcem. Posmaruj nim bałwanki. Włóż do nagrzanego do temperatury 220°C piekarnika na około 15 minut.

Historia Sylwestra

Historia Sylwestra jest niezwykle długa i barwna. Jego nazwa pochodzi od łacińskiego imienia Silvestris, które oznacza człowieka dzikiego, żyjącego w lesie. Początek Sylwestra datuje się na rok 999 za czasów panowania papieża Sylwestra II. Według prorocत्व Sybilli, w roku 1000 miał nastąpić koniec świata, którego sprawcą miał być smok Lewiatan. Tak się jednak nie stało. Uradowani ludzie zaczęli się bawić i świętować, co dało początek dzisiejszym sylwestrowym zabawom. Inna wersja mówi, że Sylwester oraz cały karnawał swój początek zawdzięczają pogańskim świętom, takim jak na przykład bachanalia. W Polsce tradycję sylwestrową zapoczątkowała bogata ludność naszego kraju, urządzająca wystawne przyjęcia w tę wyjątkową noc. Staropolska szlachta nowo-roczne toasty wznosiła nie szampanem, lecz tokajem. Aby przegonić Stary Rok strzelano z biczu. Zwyczaj witania Nowego Roku szampanem pojawił się w Polsce dopiero w okresie powojennym. W tamtych czasach z nocą sylwestrową związanych było wiele różnych przesądów, na przykład dotyczących pierwszego gościa, jaki w Nowym Roku wejdzie do domu. Młode dziewczęta lały wtedy wosk, aby dowiedzieć się, co przyniesie im nadchodzący rok. W dawnych czasach Sylwester przybierał nieco inną formę, był zdecydowanie bardziej podobny do Wigilii, tyle tylko, że nie obowiązywał post podczas uczy. W dzisiejszych czasach Sylwester kojarzy nam się zupełnie z czymś innym, czyli z zabawą, szampanem, hucznymi przyjęciami i głośną muzyką. Niektórzy żałują jednak, że nie praktykuje się już tradycyjnych staro-polskich wróżb oraz przesądów.

Wróżby na Nowy Rok

Co zrobić, żeby spełniły się marzenia?

Przygotuj dwanaście rodzynek i dwanaście minut przed północą zaczynaj je zjadać tak, aby każda rodzynka była połykana co minutę. Wkładając rodzynkę do ust, pomyśl życzenie, które ma w przyszłym roku się spełnić. Pamiętaj jednak, że życzeń musi być 12, bo jedno mniej niweczy wszystkie zabiegi.

Przepowiednia z jajka

Dokładnie o północy wrzuć do szklanki z zimną wodą jajko, a szklankę ustaw na podłodze.

Odczytywanie znaków rozpocznij dokładnie o godz. 12 w Nowy Rok. Jeśli:

- na jajku pojawi się dużo bąbelków powietrza, to znak, że rok będzie pomyślny pod względem finansowym;
- na jajku będzie ledwie kilka bąbelków powietrza, to w tym roku będzie nam brakować pieniędzy

Świąteczne zadanie

❖ Policz wyrazy i zapisz wyniki.

prezent ____

Mikołaj ____

bombka ____

karp ____

choinka ____

opłatek ____

Wigilia ____

pasterka ____

Dzień Babci i Dziadka

Dzień Babci i Dziadka to dwa święta, które tradycyjnie wypadają w styczniu. W Polsce po raz pierwszy pomysł obchodzenia Dnia Babci pojawił się w latach 60-tych ubiegłego wieku. Nieco później, bo dopiero w latach 80-tych XX wieku swoje święto „dostali” też dziadkowie. Obydwa święta powstały po to by wyrazić wdzięczność dla roli babć i dziadków i podkreślić ich ważne rodzinne funkcje.

W Polsce 21 stycznia to data obchodzenia Dnia Babci. Dziadkowie świętują tuż po babciach, kolejnego dnia – 22 stycznia. W innych krajach dzień ten jest obchodzony w zupełnie innym terminie, np.: w Rosji obchodzi się Dzień Babci 15 października, z kolei w USA i Kanadzie babcie i dziadkowie mają swoje święto tego samego dnia zawsze w pierwszy poniedziałek września. Symbolem obchodów jest niezapominajka. Brytyjczycy świętują ten dzień w pierwszą niedzielę października, a Bułgarzy, Hiszpanie i Brazylijczycy obchodzą Dzień Babci tak jak my – 21 stycznia.

W Polsce przyjęło się, że wnuczki składają seniorom życzenia wręczając im własnoręcznie wykonane laurki, bukietki kwiatów. W przedszkolach i szkołach odbywają się przedstawienia i spotkania z babciami i dziadkami.

Życzymy im więc dużo zdrowia, cierpliwości i niech nam żyją 100 i więcej lat!!!.

1. Babciu, Dziadku z okazji święta każde z nas pamięta. Chociaż zmarszczki na czole, od zabawek ja was wolę. Mimo, że na głowie włos siwy, uśmiech szczery i prawdziwy, chociaż sił z czasem mniej zawsze przy was jakoś lżej.
2. Babcia pocieszy, ukierunkuje, babci potrawa lepiej niż Magdy Gessler smakuje. Dziadek pocieszy, opowie swoje przygody, jak był sprawny, silny i młody. Bo po co Dziadkom stumilowy las, jak całym sercem kochają nas.

Autor wiersza: Krzysztof Jędrychowski